

Erik Lindgren

Posthistoria från Hammarkinds härad i Östergötland

Posthistorisk skriftserie 276

Innehåll

	sid
Förord	1
Gusum	3
Börsum	5
Gryt	10
Ringarum	11
Mixdala	12
Strolången	14
Sankt Anna	14
Skällvik	18
Västra Husby	20
Mogata	23
Skåresta	24
Birkekärr	24
Skälboö	25
Andö	26

Förord

I detta häfte följer jag min länge använda princip att avgränsa områdena geografiskt efter den gamla judiciella indelningen i härader. Jag valt att nu försöka berätta litet om postens utveckling på gräsrotsnivå i Hammarkinds tämligen stora härad. Nordöst därom sträcker sig Björkekinds och Östkinds härader, vilka jag berörde redan i posthistorisk skriftserie 46 i anslutning till järnvägen Norrköping-Arkösund. I väster gränsar Hammarkinds till Skärkinds härad och i söder till Kalmar län.

Det var under 1870-talets mitt som man på andra håll bl a kan notera tillkomsten av åtskilliga poststationer på grund av att postverket övertog ansvaret för kronobrevbäringen. Därefter följde så småningom en tillväxt ekonomiskt, sedan finanserna hade stärkts efter en påtaglig försvagning under 1870-talet. Inom det område som berörs av denna skrift öppnades inte mindre än sex poststationer på grund av kronobrevbäringsreformen, medan den senare tillväxten kan sägas ha varit blygsam i jämförelse med många andra områden.

Tyvårr har jag måst avhända mig det grundmaterial som jag haft förmånen att disponera efter min pensionering. På grund av platsbrist vid postregionen i Växjö förvaras det sedan oktober 1995 vid postens centralarkiv i Stockholm. Jag har numera endast möjlighet att i viss mån bearbeta mina grundläggande anteckningar och påbörjade skrifter. De avser Skåne och Östergötland. Jag har nu kommit en god väg in i det sistnämnda landskapet och hoppas att under arbetets gång få kontakt med intresserade hembygdsvänner som kan hjälpa mig med kompletteringar.

Sedan jag började ägna mig åt posthistorisk forskning på 1970-talet har posten genomgått mycket stora förändringar. Jag tänker därvid inte bara på ändringar i den regionala indelningen som t ex omorganisationer med den interna beteckningen PVO och den följande CRU utan också på vissa ändringar som föregick monopolets formella upphörande 1992 och övergången till bolag 1994. Vid 1992 års ingång genomfördes sålunda en divisionalisering av Posten.

Därigenom ändrades förhållandena bland annat så att det på större orter finns olika chefer för de olika divisionerna. De mindre postkontoren har ingen formell chef utan en eller flera tjänstemän som lyder under chefen för brevel eller chefen för bank- och kassadivisionen på en större ort inom regionen. Med denna förändring har jag funnit det utsiktslöst att försöka få fram namn på dem som i realiteten varit platschefer på de olika postkontoren efter 1990-talets ingång. Även tidigare uppgifter har visat sig svåra att få fram, bland annat på grund av ändrad form för personalbokföring under 1970-talet.

För var och en av postorterna söker jag berätta något om utvecklingen, tillkomsten och avvecklingen och om något av skeendet under deras existensperiod. Jag söker i första hand berättelser på "gräsrotsnivå". Allt är hämtat från Postens centralarkiv eller ur Ernst Grapes bok POSTKONTOR OCH POSTMÅSTARE. Om vid något tillfälle annan källa utnyttjas, anger jag det i texten.

Naturligtvis är det inte fråga om att beskriva postens utveckling i sin helhet på de olika orterna. Det blir i stället exempel på händelser av varierande slag som i någon mån belyser problem som uppstår i relationerna mellan Posten och samhället eller mellan Posten och dess anställda. I den mån jag lyckats få fram namn på poststationernas föreståndare och uppgifter om vid vilka tidsperioder de arbetat, har jag lämnat sådana uppgifter konsekvent. För järnvägspoststationer nämner jag dem som formellt hade postansvaret även om själva sysslan överläts på annan i järnvägens tjänst.

Skrifterna i posthistorisk serie tillverkas med hjälp av en ordbehandlare, en kopiator och en ljuslåda för montering, allt av enklaste slag. På grund av att ämnet är så speciellt eller "smalt", som man brukar säga, blir efterfrågan mycket liten. Antalet distribuerade exemplar av varje skrift brukar variera mellan 5 och 15. Någon gång har det hänt att upplagan blivit större. Förslagen förvaras och kan användas för tillverkning av flera exemplar vid eventuell kommande förfrågningar.

De olika orterna presenteras i den ordning de fått fasta postanstalter, tidsmässigt sett. Några poststationer har tillkommit samtidigt. De presenteras inbördes i bokstavsordning. Berättelsen bjuder också på exempel hur järnvägen senare mer eller mindre självklart påverkat poststationsbeståndet.

I mina skrifter har jag hittills försökt ange någorlunda exakt datum för organisationsförändringar och händelser som jag velat belysa. I många fall har sådan precision troligen inte någon betydelse, när det gäller längre tidsperioder. Det finns vissa uppgifter som i extrema fall kan ha betydelse för samlares värdering av frimärken med tydliga datumstämplar. Därför försöker jag vara exakt i fråga om start- och slutdatum för poststationer (postkontor).

Någon gång anger jag poststyrelsens diarienummer för ärenden ur vilka uppgifter kan hämtas om utvecklingen. För dem som önskar fördjupa sig underlättas därmed vidare forskning vid besök på Postens centralarkiv i Stockholm. I citat moderniserar jag stavningen men gör inga ingrepp i texten.

Under förberedelserna för avskaffande av kronobrevbäringen hette det bl a i 1873 års riksdagsbeslut att en poststation skulle öppnas i varje socken. Den tillagda brasklappen "om så behövdes" märktes i Östergötland. Sålunda godkände poststyrelsen inte upprättade förslagskontrakt om ett dussintal poststationer, när det definitiva beslutet om 1875 års nya organisation fattades den 10 december 1874.

Denna skrift berör som nämnts 6 poststationer som kom till 1875 vid den stora rusningen efter kronobrevbäringens reformen. Alla lyckades överleva indragningsvägen på slutet av 1870-talet och därefter hålla sig kvar till länge efter andra världskriget.

Växjö i februari 1996

Erik Lindgren

Gusum

Raden av poststationer i denna skrift inleds med en postanstalt som ännu finns kvar, när detta skrivs, och som dessutom kom till ett halvår innan kronobrevbäringens reformen genomfördes i Östergötland.

Poststationen i Gusum inrättades sålunda den 1 juli 1874 med Gustaf Dahlström som föreståndare. Bakom tillkomsten finner vi en framställning av bruksägaren E. Westerberg den 16 februari 1874. Han framhöll bland annat att "Gusums Bruk, såsom varande beläget i en folkrik trakt, där fyra stora landsvägar sammanstöta, äger självt en folkmängd av 5 à 600 personer, sysselsatta vid härvarande mässingsbruk, järnbruk och manufakturverk, tämligen betydligt jordbruk, kvarnar och sågar".

Landskansliet i Linköping anförde i sitt remissutlåtande, att ansökningen borde bifallas, "då den ifrågasatta poststationen är för orten behövlig och utan någon större kostnad bör kunna åvägbringas". Länsstyrelsens positiva inställning tycks ha varit tillräcklig för att poststyrelsen kunde besluta utan någon längre tidsutdräkt. Man hade kunnat vänta sig att poststyrelsen eljest velat avvakta med beslut då förhandlingar samtidigt pågick fortlöpande med länsstyrelsen om vilka poststationer som skulle öppnas med 1875 års ingång på grund av 1873 års riksdagsbeslut om "en poststation i var socken, där så behövdes" för att förstärka distributionsnätet med anledning av att kronobrevbäringen skulle upphöra i dess äldre form.

Gustaf Dahlström, som var organist, skrev den 17 juli 1875 till poststyrelsen och bad att få sitt årsarvode på 200 kr höjt till 300 kr "av det skäl att min bostad ej är så belägen, att station är i mitt hem, utan särskilt rum måste hyras och vedbrand därtill inköpas; samt att post är härstädes varje dag".

Poststyrelsen svarade den 5 augusti 1875, att någon ändring av arvodet inte kunde ifrågakomma så länge kontraktet gällde. Dahlström vidtog då den åtgärden, att han sade upp sig den 1 september 1875. Därmed kunde ett nytt kontrakt tecknas att gälla efter uppsägningstiden på tre månader, naturligtvis med risk för att någon medsökande till den då ledigblivna befattningen kunde "slå ut" Dahlström genom att underbjuda honom. Någon sådan medsökande fanns dock inte och från 1876 års ingång fick Dahlström det önskade beloppet på 300 kr i årsarvode.

Fröken Beata Dahlström tog över befattningen som poststationsföreståndare den 1 april 1888. Efter en ny framställning hade årslönen då hunnit stiga till 400 kr och från 1902 utgick dessutom ett biträdesanslag på 5 kr i månaden, höjt till 10 kr i december 1903.

När järnvägen öppnades för allmän trafik 1906, flyttades poststationen till järnvägsstationen, men den blev inte formellt förenad. Avtalet mellan postverket och Beata Dahlström gällde sålunda fortfarande. Det vanligaste med post i järnvägsstationerna var eljest att arvodet för bestyret med posten bakades in i stationschefens lön och såldes betalades av järnvägsbolaget, som i sin tur fick ersättning från postverket.

Elin Teresia Charlotta Fredriksson tog över poststationen 1922 och från oktober 1942 blev Dagny Teresia Fredriksson poststationsföreståndare. Hon hade tjänstgjort som sådan i Kimstad sedan november 1941.

Den 1 mars 1947 upphöjdes poststationen i Gusum till postexpedition. Ny chef blev 1950 Margit Kristina Ståhlbom. I december 1955 övertog Karl Harald Plahn postexpeditionen och hade ansvaret för den under tio år. Under större delen av 1966 var Bennet Ingemar Vladimir Alderbourg postchef i Gusum och den 1 december 1966 togs chefskapet över av Britta Marianne Karlsson. I postens nya kostym efter såväl divisionalisering som bolagisering finns det inte någon formell chef för postanstalten i Gusum, som sedan 1986 formellt heter postkontor enligt ny terminologi.

160. Norrköping—Valdemarsvik. (Norrköping—Söderköping—Vikbolandets ;)

23.00	4.39	12.30	12.30	Stockholm	16.38	16.38	20.28	5.30	5.30
2.19	--	11.08	11.08	Nässjö	18.00	18.00	--	2.55	2.55

Pkp 402	Brl Tp	Fk V Ej ass över 500 kr Ej pak	Brl V							
Tåg 201 y	Tåg 203 y	Tåg 207 y	Tåg 207 y	Km						
5.40	8.34	15.30	15.30	--	(Norrköping (O))	9.23	11.35	15.05	21.30	21.30
1) 5.50	--	--	--		17, 18, 159, 161	--	brl V	--	--	--
6.06	8.57	15.54			6 Kummelby 159	8.57	11.10		21.03	21.03
1) 6.08	--	--			16 Söderköping	8.55	brl V 11.08	--	[21.02]	21.02
1) 6.16	--	--			20 Skönberga	8.49	brl V		20.54	--
1) 6.24	--	--			26 Skårestia	8.38	brl V		20.43	--
1) 6.29	--	--			29 Skälboö	8.34	brl V		20.38	--
6.40	tp	tp			35 Ringarum	8.24	brl V 10.42		20.28	--
1) 6.55	--	--	16.36		44 Gusum (ej f)	8.09	brl V		20.12	--
1) 7.04	--	--			49 Birkekärr	8.02	brl V		20.05	--
7.12	9.53	16.50	16.50		55 Valdemarsvik	7.52	10.15	13.44	19.55	19.55
					Tåg 202 y	Tåg 204 y	Tåg 206 y	Tåg 210 y	Tåg 210 y	
					Hd	Ej ass över 500 kr	Fk	Brl V	V	
					Pkp 402			Pkp 402	Brl Hd	

1) Pkp mottager post endast dehd.

I posttidtabellerna för järnvägen mellan Norrköping och Valdemarsvik markerades att poststationen i Gusum inte var förenad med järnvägen med "(ej f)"; här 1945 års tabell.

1875-01-01--1960-04-30

Borrum

Med principen att presentera samtidigt inrättade poststationer inom ett begränsat område i bokstavsordning inleder jag raden av 1875 års poststationer med den som öppnades i Borrum på grund av 1873 års riksdagsbeslut om att postverket skulle överta ansvaret för kronobrevbäringen. Den förlades till Sjögerum på postlinjen mellan Söderköping och Valdemarsvik. Utmed samma linje inrättades på samma gång poststationer i Skällvik och Gryt.

Till föreståndare i Borrum antogs handlanden Carl August Palmgren med 300 kr i årsarvode. Detta sänktes till 200 kr, när handlanden Wilhelm Kindblad tog över både poststationen och handelsboden den 1 oktober 1883. Det var oförändrat, när Gustaf Rosén efterträdde Kindblad på hösten 1893 och när lantbrukaren Helge Emanuel Nilsson hastigt hoppade in ett år senare men det höjdes till 250 kr, när handlanden Gustaf Engelbrekt Widell blev föreståndare i april 1896. Hans tid som föreståndare varade blott 15 månader och under tiden oktober 1897 - september 1899 var handlanden Edvard Leander Schedin den som skötte socknens postärenden.

Enligt ett kontrakt i september 1899 tog kronolänsmannen Anton August Conrad Palmgren vid och lyckades från den 1 juli 1901 få årsarvodet höjt till 400 kr. Frågan om poststationens flyttning från Sjögerum hade redan varit uppe flera gånger. Till detta skall jag återkomma men lämnar först uppgift om namnen på de poststationsföreståndare som följde efter länsmanen, vilken hade postansvaret under närmare två decennier. Innan han slutade, tecknades i november 1918 ett kontrakt med handelsbiträdet Einar Valfrid Jonsson, som blev vid sin post ännu längre än företrädaren, nämligen till början av 1944. Därefter visar poststationskorterna, att följande personer varit föreståndare: Rosa Linnéa Karlsson (1944-1953) och Siv Karin Elisabet Södling (1953-1957). Från den 1 december 1957 uppehölls befattningen på vakans tills poststationen ersattes med lantbrevbäring med maj månads ingång 1960.

I anslutning till poststationsföreståndare Palmgrens aviserade uppsägning på grund av planerad avflyttning hölls en extra kommunalstämma med Borrums församling den 15 april 1883. Enligt protokollets tredje paragraf vågade ett antal "församlingsmedlemmar och ledamöter i kommunalstämman hos Kungl. Generalpoststyrelsen värdsamt föreslå dels att poststationen med oförändrat namn må förflyttas från Sjögerum i ena änden av socknen till skolhuset vid Borrums kyrka, dels och att enär skolläraren Herr S G Cederqvist vore villig åtaga sig befattningen, i vars utövande hans övriga tjänst ej hindrar honom, han vid tjänstens besättande måtte ihågkommas såsom synnerligen lämplig".

Vid den följande remissbehandlingen svarade poststationsföreståndare Palmgren bland annat att poststationen enligt hans åsikt hade "det centralaste läge emedan den är belägen i den del av församlingen, där alla korrespondenter äro boende med undantag av ägaren till Borrums egendom. I händelse stationen förflyttas till kyrkan få Länsmanskontoret och Pastorexpeditionen jämte alla övriga härvarande korrespondenter 0,3 mil längre väg till stationen; samma förhållande bliver det med gångposten till Sankt Anna".

Efter en omfattande remissomgång blev slutresultatet att poststationen skulle bibehållas i handelsboden i Sjögerum. Länsstyrelsen delade den åsikt som framkommit som det starkaste motivet under remissbehandlingen och på länsstyrelsens nedan avbildade uttalande beslöt poststyrelsen att poststationen skulle finnas kvar i Sjögerum.

*Nr 3110
Kongl. Majts. Befälningshöfvinge
Östergötlands län.
Länshandl.*

Kongl. Generalpoststyrelsen.
Iskam den 13 AUG 1893.

Till Kongl. Generalpoststyrelsen

*1883 den 21 Augusti. Num. i Kgl. och r. skrift.
L. p. n. 1. i Söderköping samt. H. M. B. B. B.
i Östergötlands län. L. v. f. Söderköping.
Kontroll. (1883)*

*Med öfverkommande af från H. M. Konungens
Öfverintendent utgående öfver ifrågasatt flyt-
flyttning af Börrums postanstalt från Sjögerum
skjutstation till skolhuset vid Börrums kyrka,
på med åtsättande af de hit remitterade hand-
lingarna i detta ärende, H. M. Konungens Befälningshöf-
vande, på grund af hvad H. M. Konungens Öfverintendent
uppgjort och ansett, afsejka flyttningen och till-
stås handskilskadet Skindblad, uttagande till
poststationsföreståndare vid Sjögerum Länköpings
Skott i Länshandl. den 9 Augusti 1893*

Carl Gustaf Gårds

Carl Gustaf Gårds

Flyttning av poststationen skulle åter föras på tal, men innan dess kom ett förslag att ändra poststationens namn. Detta adresserades till poststyrelsen och undertecknades "Börum, Börum den 31 Maj 1890" av E H Wahlberg. Han åberopade bl a det faktum att det sedan hösten 1889 fanns en telefonstation med namnet Sjögerum, att hans fastighet hette Börum (med o, ej med ö), att det fanns en egendom med namnet Borum (med ett r) i grannsocknen Mogata och att han hade egen privattelefon till Söderköping under namnet Börum. Han framhöll, att

"tillfölje av alla dessa omständigheter namnförväxlingar oupphörligt förekomma, får jag vördsammast föreslå Kgl. Styrelsen, att poststationen 'Börum' även måtte kallas 'Sjögerum' liksom länsmanskontoret, skjutsstationen, telefonstationen och handelsboden, i all synnerhet som poststationen, skjutsstationen, telefonstationen och handelsboden äro i samma hus och länsmanskontoret på mindre än ett stenkasts avstånd därifrån. Någon namnförväxling bör ej kunna förekomma då det andra Sjögerum, som i Kgl. Styrelsens lexikon är upptaget har till adress Valdemarsvik".

Det är sannolikt att Wahlberg tittat i del II av "Posthandbok", dvs "Svenskt postortslexikon, utarbetat på föranstaltande av Kungl. Generalpoststyrelsen", 1883 års upplaga, varav sid 720 återges på nästa sida. I poststyrelsen gjorde man inte något större väsen av Wahlbergs brev. Det föredrogs i plenum den 6 juni 1890 och försågs blott med anteckningen att styrelsen ansåg "förevarande framställning icke böra till vidare åtgärd föranleda". Något besked till Wahlberg om det för honom negativa utfallet torde inte ha expedierats. Man kan tycka att Wahlberg på sätt och vis var före sin tid. I förordet till min skrift med titeln "Ortnamnrevisionen 1939" (posthistorisk skriftserie nr 19) har jag berättat om den då pågående strävan att finna utvägar för att nå överensstämmelse med post- och telegrafanstalters namn på samma ort, en undersökning som också kom att omfatta järnvägsstationernas namn.

Ett nytt försök att få Börrums poststation flyttad från Sjögerum gjordes genom ett brev till poststyrelsen, undertecknat den 10 mars 1893 av nyssnämnde Wahlberg samt ett antal personer i trakten av Börum. De anhöll i anslutning till den förväntade avgången under följande höst av poststationsföreståndare W Kindblad

"dels att poststationen med oförändrat namn må förflyttas från Sjögerum till skolhuset vid Börrums kyrka; och

dels att, enär skolläraren her O P Berglund vore villig åtaga sig befattningen, från vars utövande hans övriga tjänst icke hindrar honom, han vid platsens tillsättande måtte ihågkommas såsom synnerligen lämplig".

Poststyrelsen överlämnade framställningen till postinspektören i östra distriktet "för att tagas i övervägande vid avgivande av förslag till möjligen ifrågakommande ombyte av poststationsföreståndare i Börum".

I ett nytt brev till poststyrelsen den 14 juli understöddes framställningen av den 10 mars av åtskilliga inflytelserika personer, däribland kontraktsprosten i Hammarkind G Lundqvist. Det blev naturligtvis "moteld" från dem som tyckte att poststationen skulle finnas kvar i Sjögerum, däribland ett brev den 17 juli 1893 till poststyrelsen från företrädare för Herrborums, Djursö, Thorönsborgs och Askerums egendomar samt Nartorps AB, ur vilket jag gör ett kort utdrag överst på sid 9.

NAMN	BESKAFFENHET	SOCKEN ELLER FÖRSAMLING	LÄN	ADRESS
Sjöboda	By	Ålem	Klmr	Pataholm, Ålem.
Sjöboda	By	Traheryd	Kron	Traheryd.
Sjöbol	Egendom	Morup	Hall	Morup.
Sjöbol (II)	Egendom	Östra Torsås	Kron	—
Sjöbolet	Gård	Ransberg	Skbg	Fagersanna.
Sjöbonäs	Egendom	Hjo	Skbg	Hjo.
Sjöborg	By	Vedby	Krist	Klippan.
Sjöborg	Egendom	Moheda	Kron	Moheda.
Sjöbotten	Gård	Rvr	Elfsb	Stigen.
Sjöbotten	By	Skellefteå	Vbtl	Skellefteå.
Sjöbovik	Handelslägenhet	Bokenäs	Gbrg	Bokenäs.
Sjöbredared	Gård	Ving	Elfsb	Ving.
Sjöbråten	By	Elgarås	Skbg	Elgarås.
Sjöbråten	Hemman	Nedre Ullerud	Vrml	Mölnbacka.
Sjöby	By	Horred	Elfsb	Horred.
Sjöby	Egendom, Brän	Skatelöf	Kron	Grimslöf.
Sjöbygget	Gård	Hörja	Krist	Hörja.
Sjöbygget	Egendom	Örkelljunga	Krist	Örkelljunga.
Sjöbylund	Måleri	Skatelöf	Kron	Grimslöf.
Sjödala	Gård	Nysätra	Vbtl	Ånäset.
Sjöfallet	Gård	Hallsberg	Öreb	Hallsberg.
Sjöfallet	Gård	Godegård	Östg	Godegård.
Sjögabol	Gård	Ljushult	Elfsb	Borås.
Sjögared	Egendom, Såg, Qvarn	Gullered	Elfsb	Gullered.
Sjögarne	Hemman	Fryksände	Vrml	Torsby.
Sjögarp	By	Vestra Skrukeby	Östg	Mjölby.
Sjögarp	By	Åsbo	Östg	Boxholm, Strålnäs
Sjögelö (Sjögle)	Egendom	Hessleby	Jkpg	Mariannelund.
Sjögerum	Handelslägenhet	Hannäs	Klmr	Valdemarsvik.
Sjögerum	Länsmansbost., Skjutsstation, Handelslägenhet	Börrium	Östg	Börrium.
Sjögerå	By	Eda	Vrml	Charlottenberg.
Sjögerås	Egendom	Klefva	Skbg	Falköping, Klefva.
Sjögerås	Egendom	By	Vrml	Sefle köping lv.
Sjögesta	By	Ringkarleby	Öreb	Ringkarleby.
Sjögestabro	Hemman	Sjögestad	Östg	Sjögestad.
Sjögestad (II)	jvs. By, Handelslägenhet	Sjögestad	Östg	—
Sjögestad	Länsmansbost., Egendom	Vreta kloster	Östg	Berg lv.
Sjögetorp	Egendom	Björkvik	Södm	Strängsjö.
Sjögetorp	By	Sköldinge	Södm	Valla.
Sjögetorp	By	Lännäs	Öreb	Lennäs.
Sjögetorp	Gård	Ödeshög	Östg	Ödeshög.
Sjögetorp, stora	By	Vestra Vingåker	Södm	Vingåker.
Sjögle	Hemman	Karlstorp	Jkpg	Karlstorp.
Sjögle	Gård	Myresjö	Jkpg	Lannaskede.
Sjögle	By	Skirö	Jkpg	Skirö.

"Sjögerum är en slags centralpunkt för denna orten; där mötas trenne vägar; där bor ortens länsman; där är skjutsstation; där är handelsbod; där hållas kreatursmöten och kreaturspremieringar; där är centralstation för ortens alla telefonledningar utom Borrums, så här gives ej bättre plats för poststation då man i denna avlägsna landsdel väl kan behöva post och telefon bredvid varandra förutom alla ärenden med postbudet i handelsboden".

Flera andra skrivelser skickades till poststyrelsen med syfte att förhindra flyttning av poststationen och rutinmässigt blev civilförvaltningen engagerad i ärendet. Kronolänsman Wetterholm skrev den 19 juli 1893 till postinspektören och framhöll bland annat följande:

"För att den ifrågasatta flyttningen av Borrums poststation skulle vinna erkännande inom orten, förutsattes att någon fördel kunde beredas ortens ämbets- och tjänstemän samt den korresponderande allmänheten. Så bleve emellertid icke förhållandet om flyttningen komme till stånd, alldenstund minst dubbla antalet av de mera betydande korrespondenter, som hava sin post vid Borrums station, finge vägen dit förlängd med 0,3 nymil eller fram och åter 0,6 nymil".

Resultatet blev att postinspektören i ett brev till poststyrelsen den 7 augusti 1893 hemställde att framställningen om flyttning av poststationen skulle lämnas utan avseende. Så blev också poststyrelsens beslut och med oförändrat läge fick poststationen nu förut nämnde handlanden Gustaf Rosén som föreståndare. På grund av iråkad konkurs blev hans verksamhet dock relativt kortvarig. Under besök av postmästare Möllerberg i Söderköping den 6 september 1894 inventerades räkenskaper och befanns i god ordning. Poststationen överlämnades då på vikariat till lantbrukaren Emanuel Nilsson, som fick ett formellt kontrakt, gällande från 1895 års ingång. De följande föreståndarna har i korthet nämnts på sid 6.

Från Borrums poststation utgick en postföringslinje till Sankt Anna. Den tidtabell som gällde från 1896 för denna liksom för huvudpostlinjen mellan Söderköping och Valdemarsvik återges i kopia här nedan.

65.					
Söderköping—Gryt—Valdemarsvik.					
(Från den 1 oktober 1896.)					
T. F.	—	9,0	1,0	Th. S.	4,0
T. F.	11,15	12,0	1,1	Th. S.	1,0
T. F.	1,15	2,15	3,1	Th. S.	10,15
T. F.	7,0	—	—	Th. S.	—
O. L.	—	8,0	1,6	O. L.	7,0
O. L.	11,15	—	7,7	O. L.	—
Söderköpings postkontor					
Stegeborgs poststation					
Borrums poststation (Sjögerum)					
Gryts poststation					
(Häremellan gångpost.)					
Valdemarsviks postkontor (skjutsstation)					
66.					
Börrium—Sankt Anna.					
(Gångpost.)					
O. L.	—	5,0	1,6	O. L.	6,0
O. L.	9,0	—	—	O. L.	—
Borrums poststation (Sjögerum)					
Sankt Anna poststation					

1875-01-01--

Gryt (Hammarkinds h:d)

Till den poststation som öppnades i Gryt vid 1875 års ingång antogs organisten Carl Johan Jönsson som föreståndare med 150 kr i årsarvode. I oktober 1890 blev folkskolläraren Sven Gustaf Cederqvist föreståndare, då med ett årsarvode på 240 kr. Efter dennes försök förgäves att få arvudet höjt flyttades poststationen i april 1897 till handelsboden med Karl Oskar Runnström som föreståndare men återflyttades efter den sistnämndes konkurs till skolan i juni 1899. Då fick Cederqvist åter ansvara för den.

Runnström hade försatts i konkurs redan den 15 juni 1898. Han hade låtit flytta poststationen den 1 april året dessförinnan från kyrkbyn till den ca 10 minuters gångväg därifrån belägna handelslägenheten Friden på Åbäcksnäs ägor. Det rådde delade meningar om det bästa läget för poststationen, men återflyttningen till kyrkbyn i juni 1899 accepterades.

Cederqvist efterträddes den 1 oktober 1914 av fröken Alma Augusta Magnusson, som under långa tjänstledigheter hade olika vikarier. Bland senare föreståndare fanns från den 1 november 1939 Helga Margareta Åström, som fick uppleva hur den alltmer ökande trafiken motiverade poststationens upphöjning till postexpedition från den 1 oktober 1951.

1970-talets generella omorganisationer förvandlade poststationen till ett lokalpostkontor enligt ny terminologi med förleden "lokal" slopad från och med 1986. Marianne Carlsson blev postmästare där 1990 efter att tidigare ha haft motsvarande befattning i Ringarum, Ankarsrum och Gusum. Hon återvände då till sin hembygd. I december 1948 hade hon gjort sina första postala lärospån just i Gryt.

Gunilla Emanuelsson skulle senare såsom postmästare i Valdemarsvik bli ansvarig för servicen i Gryt till dess att postkontoret avvecklades 1995.

1875-01-01--

Ringarum (Hammarkinds h:d)

Organisten Anders Peter Broman utsågs till föreståndare för den poststation som öppnades i Ringarum med 1875 års ingång. Poststationen låg vid postlinjen Söderköping - Ed, utmed vilken man förde post till Valdemarsvik, Gusum och Ringarum samt till de redan ett år tidigare inrättade poststationerna i Tryserum, Hornsberg och Ed. Dessa orter finns i Kalmar län, där kronobrevbäringsreformen genomfördes ett år tidigare än i Östergötland.

Broman var inte nöjd med det årsarvode på 225 kronor som han fick vid starten men lyckades med tillstyrkan av postmästare Ph W Cederborg i Söderköping få det höjt till 400 kronor från och med april 1876. Han efterträddes vid 1899 års ingång av fröken Augusta Johansson. Redan i oktober 1903 lämnade hon över till Olga Hallberg. Enligt muntlig tradition skall Selma Andersson också ha varit föreståndare. Detta kan inte bekräftas av tillgängliga dokument. Troligen har hon vikarierat under en period för Olga Hallberg.

Med järnvägens tillkomst drogs lantpoststationen i Ringarum in den 14 maj 1906. I stället inrättades en poststation i järnvägsstationen följande dag med stationsinspektorn A G Andersson som ansvarig för postgöromålen. En lantbrevbäringslinje med tre turer i veckan inrättades i oktober 1906 mellan Ringarum och Mixdala. Det innebar en förbättring för dem som fått längre till poststationen genom att postservicen överflyttades till järnvägen.

Efter stinsen A G Andersson ansvarade Einar Ekstam för posten i Ringarum (1930-1939). Han hade varit föreståndare för poststationen i Kättinge 1926-1930. Inez Kruse tog över efter Ekstam den 1 april 1939.

Posttrafiken ökade så mycket att det inte gick att förena post- och järnvägsansvar. Det blev därför skilsmässa 1946 mellan de båda kommunikationsföretagen och posten flyttade in i en ny lokal i Torsborg. Den 1 mars 1948 höjdes poststationen till en s k postexpedition. Inez Kruse blev utnämnd till stationsmästare, en titel som fanns inom posten under tiden 1920-1977. Inez efterträddes av Marianne Karlsson den 1 oktober 1960 och fem år senare blev Viola Asp föreståndare. Hennes titel ändrades till postmästare, när en ny terminologi började tillämpas 1977.

En följd av den omorganisation som förestavades av projektet "Nät 92" blev att poststationen i Ringarum lämnades ut på entreprenad och blev "Post-i-butik" i ICA-Ringen. Omkring 540 hushåll har adress 610 41 RINGARUM.

Ej poststation

Mixdala

När postverkets ekonomi hunnit stabiliseras efter de stora utgifterna i samband med utbyggnaden av postnätet vid kronobrevbäringsreformen, tillkom efter hand flera poststationer. En förutsättning var att det kunde vara en någorlunda lönsam anordning eller att berörda församlingar bidrog till kostnaderna. Ett sådant exempel finner vi i Mixdala, där en poststation var snubblande nära att öppnas.

Utredningen om en poststation i Mixdala (diarienummer 1894:11424/1684) hade kommit så långt att förslag till kontrakt med handlanden O Broman om såväl befattningen som poststationsföreståndare som ansvar för postföringen mellan Ringarum och Mixdala låg färdiga för underskrift den 18 december 1894. Framsidan av det förstnämnda kontraktet återges på nästa sida.

Broman hade i efterhand ångrat sitt hastigt avgivna löfte att sköta poststationen utan arvode men fick flera av bygdens företrädare att skriva för hans räkning till poststyrelsen och be om ändring av kontraktet. Bland dessa fanns folkskolläraren Oskar Johansson och byggmästaren L O Wiman. De skrev bland annat följande:

"Som det är omöjligt att, såsom här är föreslaget, sköta stationen utan någon ersättning, då göromålen komma att säkert taga en persons mesta tid i anspråk, hoppas vi att Generalpoststyrelsen icke skall finna hans löneanspråk 200 kronor för höga. En station som kan uppvisa att brevens antal många dagar uppgå till över 100 hör väl icke till de allra minsta i riket. För övrigt har Herr Broman erbjudit sig att om stationen icke går med förtjänst, när som helst frånträda sin befattning och icke begära lön för den tid han haft stationen om hand".

Den huvudsakliga orsaken till att kontrakten inte blev underskrivna finner vi emellertid i postinspektör Ernst Wennströms brev till poststyrelsen den 11 januari 1895. Han framhöll att "i Ringarums socken, där den ifrågasatta poststationen i Mixdala by vore belägen, finnas redan tre postanstalter, nämligen postkontoret i Valdemarsvik och poststationerna i Gusum och Ringarum". Han framhöll också postföringskostnaden som skulle uppkomma genom att Mixdala inte låg vid någon redan befintlig postlinje.

Poststyrelsen beslöt den 15 januari 1895, att framställningen om en poststation inte skulle föranleda till vidare åtgärd. Mixdala-bornas postbehov löstes halvtannat år senare genom att en lantbrevbäring inrättades från Ringarum. Karl Johan Lindqvist fick från maj 1896 avtal om att gå den en mil långa vägen mellan Ringarum och Mixdala tre gånger i veckan med en ersättning av 125 kronor per år.

Kontrakt.

Emellan Kongl. Generalpoststyrelsen och

O. Broman

är följande kontrakt afslutat.

O. Broman åtager sig härigenom

att bestrida befattningen såsom föreståndare för poststationen i Mixdala och att — i afseende å den härmed förenade tjänstgöring, deruti innefattade redovisningen för mottagna penningmedel, frankotacken och inventarier samt värden om inkomnade eller ankomna postförsändelser — ställa sig till noggrann ofterrättelse de föreskrifter, som i gällande poststationsföreståndarinstruktion och öfriga postförfattningar innehållas, eller som hanom i vederbörlig ordning särskildt meddelas.

Såsom ersättning för fullgörandet af detta uppdrag eger

Broman rätt af postmedlen tillgodoräknade

ett afrode, efter är värdsett, af _____
 hvarnes hvilket till _____ utbetalas i den ordning, som

är genom instruktionen bestämd, hvarförestom _____

men hanom utbetonas (de öfriga inkomster, som kunna vara med befatt-

ningen förenade.

Skulle Broman, utan styrtligt be-
 förfullt, upphöra med sin åtagna tjänstgöring eller göra sig

Ej poststation

Strolången

När järnvägen Norrköping-Valdemarsvik planerades, beslöts om en hållplats vid Bråta. Detta namn byttes ut mot Strolången, sedan poststyrelsen haft invändningar mot det första namnförslaget. Sedan december 1902 fanns en poststation i Västergötland med namnet Bråta.

Vid trafikplatsen Strolången planerades inte någon poststation. Med en petition, underskriven av mer än 25 personer och daterad den 23 april 1908 fick poststyrelsen emellertid veta att man önskade en poststation där. Poststationsföreståndare A G Andersson i Ringarum förklarade sig inte ha något att erinra mot bifall till framställningen. Men det hade vikarierande postmästaren Harald Möllerberg i Söderköping. Han skrev bl a att "*några boningshus ej finnas å själva platsen men väl ett antal av ungefär 3 till 4 st förekomma i dess ingalunda omedelbara grannskap*".

Sedan postinspektör Adolf Malmgren framhållit i remissärendet, att avståndet mellan Strolången och Ringarum blott var två kilometer, beslöt poststyrelsen den 25 juni 1908 att ej bifalla framställningen.

1875-01-01--1980-08-30

Sankt Anna

Med 100 kr i årsarvode antogs handlanden Axel Gustaf Ekberg till föreståndare för poststationen i Sankt Anna, när denna öppnades med 1875 års ingång. Det var samma ersättning som tillkom organisten Pär Kärnell i Yxnerum och det lägsta som betalades till de nya poststationsföreståndarna i Hammarkinds och Skårkinds häraders fögderi. Högst betald var vid starten handlanden Carl Palmgren i Börrum med 300 kr om året.

Det skulle också visa sig att det snart nog rådde tveksamhet om poststationen i Sankt Anna skulle få behållas. I ett cirkulär den 27 september 1875 infortrade poststyrelsen vissa statistiska uppgifter om de nyöppnade poststationerna. Ett utdrag av cirkuläret återges på nästa sida.

Poststationerna i Sankt Anna och Västra Husby lydde under postkontoret i Söderköping. Dess chef, postmästaren Philip Wilhelm Cederborg (1866-1883), skrev den 13 mars 1876 till poststyrelsen med anledning av cirkuläret. Tabellariskt visade han att uppbördens i sin helhet under 1875 i Sankt Anna hade varit 130 kr, varav 114 kr vanliga frimärken och 8 kr tjänstefrimärken samt resten lösenavgifter och tidningsabonnemang. I ett missivbrev skrev han bland annat som framgår av citatet på nästa sida.

"Bibehållandet av de ifrågavarande tvenne stationerna är för en mängd enskilda korrespondenter inom Sankt Anna och Västra Husby socknar ganska önskvärt och ökad uppörd av porto för enskildas brevväxling, ävensom för tidnings- och paketsändning med visshet att påräkna vid dessa stationer, men, för den händelse att Kungl. Generalpoststyrelsen, av skäl, som i ovannämnde cirkulär äro omförmälda, belastar desammas indragning, får postkontoret värdsammast föreslå, att postutväxling för kronofjärdingsmännen inom berörde socknar beredes genom budskickning, åtminstone en gång i veckan och då helst å lördags fm; från Börrums poststation till kronofjärdingsmannen i Sankt Anna, som f n har sin bostad å Östra Lagnö, ca 2 mil från Börrum ---".

48.

Till samtliga postförvaltare,

rörande möjligen i fråga kommande indragning af en del poststationer.

Då bör äfven komma under ompröfning, huruvida icke å en del orter, der portouppbördens varit synnerligen obetydlig, behovet för vederbörande tjänstemän och betjente af tillfälle till regelbunden postutväxling må kunna tillgodoses genom anordningar som blifva för postkassan mindre kostsamma.

Generalpoststyrelsen uppdrager fördenskull åt vederbörande postförvaltare att, efter utgången af innevarande år, till Styrelsen inkomma med uppgift å de underlydande poststationer vid hvilka portouppbördens varit synnerligen obetydlig.

För hvar och en sådan poststation skall — särskildt hvad angår senare hälften af innevarande år och särskildt för hvar och ett föregående halfår, derunder stationen varit i verksamhet — angifvas så väl uppbördens i dess helhet, som ock beloppet af

de vanliga frimärken

och de tjänstefrimärken som blifvit genom poststationen afyttrade,

den lösen för ofrankerade eller ofullständigt frankerade försändelser som genom stationen uppburits,

och de Postverket tillkommande afgifter för tidningar och tidskrifter som genom stationen förskrifvits,

ävensom antalet värdeförsändelser som från stationen afärdats.

Liksom i de flesta fall då postmästarna kunnat förutse indragning redan efter något år av 1874 och 1875 års poststationer lät poststyrelsen frågan vila för Sankt Anna. Den blev emellertid åter aktuell i samband med planering för lantbrevbäringens införande med början 1878. Ett sammanträde, som hölls på landskansliet i Linköping den 1 november 1877 mellan företrädare för postverket och länsstyrelsen ledde till ett preliminärt förslag om indragning av 13 poststationer i Östergötland. Genom en sådan åtgärd skulle årligen sparas in 1555 kronor i arvoden till föreståndarna för de berörda 13 poststationerna, nämligen Svinhult, Malexander, Västra Husby, Stjärnorps, Rystad, Östra Skrukeby, Vist, Västra Husby, Sankt Anna, Qvarsebo, Varv, Örborga och Trehörna.

När det kom till kritan, som man säger ibland, blev bara fyra av dessa poststationer ersatta med lantbrevbäring och kommunombud under det mest brännande tidsskedet, nämligen Svinhult, Västra Eneby och Rystad 1879 samt Vist 1880. Men Sankt Anna poststation räddades, liksom flertalet. Frågan om dess fortsatta bestånd behandlades vid en extra kommunalstämma med församlingen den 31 mars 1878. Via länsstyrelsen hade det kommit en skrivelse från poststyrelsen med innehåll att "gångposten på linjen Börrum - Sankt Anna utbytes mot lantbrevbäring och poststationen i Sankt Anna indrages".

Stämmans synpunkter radsattes i protokollet med bl a följande ord:

"Som det för Sankt Anna vidsträckta skärgård är av största vikt att inom socknen finnes poststation så hemställles, att härvarande station måtte få fortfarande äga bestånd. Såsom ett skäl bland andra varför stationen hittills ej i ekonomiskt avseende burit sig må anföras, att den såsom varande avlägset vid Tjärholm ej har av socknens större egendomar hittills begagnats. Men om nu stationen bleve kvar, så förbinder sig tvenne av nämnda egendomar att därstädes även taga sin post, den de nu hämta från Söderköping och är anledning förmoda att ett bättre resultat för stationen sålunda skulle kunna vinnas, vartill även kommer att den nuvarande postföreståndaren förklarar sig benägen att nedsätta sitt arvode från 100 kronor till 50. Å en annan sida torde avlöandet av en brevbarare här på orten ej bliva mycket billigare än poststationsföreståndarens avlöande, vartill kommer att det kanske bliver svårt att finna ett kommunombud, som åtager sig försändelsers mottagande och avlämnande".

Det faktum att handlanden Ekberg erbjöd sig att låta minska sitt arvode till hälften torde ha varit avgörande för poststyrelsens beslut att bibehålla poststationen. Sedan Ekberg undertecknat ett nytt kontrakt i november 1878 var poststationen sålunda räddad. En framställning efter behandling vid den ordinarie kommunalstämman den 19 december 1890 om att postgången från Börrum skulle utökas från två till tre turer i veckan vann däremot inte poststyrelsens gehör. I avlägsna landsändar hörde sådan förbättring inte till vanligheterna förrän ett stycke in på det nya århundradet.

Axel Gustaf Ekberg efterträddes i november 1907 av handlanden Gustaf Hugo Bäckman. Årsarvodet hade under mellantiden i etapper hunnit stiga från 50 till 150 kr och Bäckmans efterträdare redan efter mindre än ett halvår, inspektor Fredrik Alfred Carlsson fick från sin start den 1 april 1908 hela 300 kr, för år räknat.

I verkligheten var det inte inspektor Carlsson som skötte poststationen utan dottern Maria Amalia Carlsson på Carlssons ansvar. Efter hans död i februari 1921 var det naturligt att hon övertog kontraktet. Hon var i tjänst till och med april 1951, varefter Berta Linnéa Eklund blev föreståndare. I 1970-talets omorganisation blev hon löneplansanställd med 1972 års ingång. Det var en förbättring av tryggheten, som emellertid fördunklades av de planer på nedläggning av poststationen som hon delgavs i mars samma år. Därav blev emellertid inte någonting då, men poststationen organiserades som postställe under en övergångstid och behölls till utgången av augusti 1980, varefter Berta Eklund avgick med pension. Det kan ses som ett exempel på socialt tänkande att posten väntade med postställets indragning till dess. Hon fick ett mycket positivt omdöme i nr 3/1980 av "Vi i Posten", som var ett informationsblad utgivet för Norrköpings dåvarande postområde.

Efter indragningen redovisades Sankt Anna i postens interna telefonkatalog på det sätt som framgår av urklippet härnedan.

SANGIS (lpk 3) **0923-312 31** RK Lul Pa 950 55 SANGIS
Öppet M-F 09.00-12.00, 16.00-17.00, L 09.00-12.00

SANKT ANNA (Tidigare postställe numera enbart ortadress) RK Nrkp Pa 614 02 SANKT ANNA
Utdelningspostkontor: 614 00 SÖDERKÖPING

SANKT IBB (Tidigare postkontor numera enbart ortadress) RK Hbg Pa 260 13 SANKT IBB
Utdelningspostkontor: 261 20 LANDSKRONA

SANKT OLOF (lpk 3) **0414-602 28** RK Mö Pa 270 58 SANKT OLOF
Öppet M-F 09.00-11.00, 15.00-17.00, L 10.30-11.30

Som ett litet kuriosum har jag funnit anledning att här återge ett urklipp ur personaltidningen PS nr 19/1974. Olika platser tycktes på den tiden tävla om att ha det minsta posthuset och efter en presentation av posthuset i Holm utanför Halmstad var det inte oväntat att tidskriftens regionombud lät publicera denna notis om Sankt Anna.

Sankt Anna har det minsta posthuset!

Det minsta posthuset ligger inte alls vid Hallandsåsens kust. Det ligger nog vid Lindesfjärden i S:t Anna i stället, skriver Berta Eklund, som är poststationsföreståndare där. Det lilla huset byggdes 1908 till postlokal och har sedan dess sett likadant ut. Ytan är bara på 16 kvadratmeter och på den ytan skall förutom Berta, en lantbrevbarare plus kunderna samsas. På somrarna får dock inte kunderna plats inomhus utan får snällt rada upp sig på soffan utanför och vänta på sin tur.

Och inte nog med det, nästa år firar posten i S:t Anna 100 år, fortsätter Berta.

Det lilla posthuset i S:t Anna byggdes 1908 och ligger idylliskt vid Lindesfjärdens strand.

1875-01-01--
Namn Stegeborg 1889-01-01--1953-10-01

Skällvik

Inspektorn E Törnqvist antogs till föreståndare för den poststation som öppnades med namnet Skällvik vid 1875 års ingång. När han efter tre kvartal funnit att avlöningen på 125 kr om året inte svarade mot arbetsinsatsen, skrev han det brev till poststyrelsen som återges här, något förminskat.

*Undertecknad, som enligt för ett
år sedan upprättat kontrakt sedan den 1 januari detta år
innehaf befattningen som föreståndare för Poststationen vid Skäll-
vik, lydande under Kronofogdskontoret i Söderköping emot
en Årlig, Kontant lön af 125 Kronor för hvar månad samt anhöll
att från den 1 januari 1875 komma (i utrytande af en årlig)
lön för nästkommande år af trehundra Kronor, och då jag
därför hoppas att denna min begäran icke måtte anses obillig
i förhållande till det arbete och statuten, som äro med i och för postens
Rättning, berättade.*

Skällviks Poststation den 30 Septem. 1875.

*Med Årlig Hälsning
E. Törnqvist
Poststationsföreståndare*

Postmästaren i Söderköping tillstyrkte framställningen men poststyrelsen lät meddela sitt beslut den 4 oktober 1875, att någon ändring av lönen inte kunde ifrågakomma utan uppsägning av gällande kontrakt. Detta vågade sig Törnqvist inte på. En uppsägning skulle leda till ledigförklarande av befattningen, varefter den skulle kunna tillsättas med någon som erbjöd sig att sköta poststationen för mindre än det belopp Törnqvist begärde. Denne tröttnade ändå i längden och sade upp sig i ett brev den 19 juni 1879.

Postmästare Cederborg i Söderköping föreslog i ett brev till poststyrelsen den 30 augusti 1879 att skolläraren P G Nilsson skulle bli ortens nye poststationsföreståndare. Detta tillstyrktes av länsstyrelsen, som också fann det skäligt att avlöna Nilsson med 150 kr om året. Ändringen som genomfördes från den 1 oktober 1879, fick till följd att poststationen flyttades och postföraren fick göra en avväg på 1640 fot för att lämna och hämta posten.

När Nilsson i januari 1884 begärde att få årsarvodet höjt till 200 kr, fördes ånyo på tal en flyttning av poststationen. Det fanns inte någon i närheten som ville fortsätta att ansvara för poststationen mot det lägre arvodet. Vid den följande remissbehandlingen skrev tf kronfogden Moselius bl a följande till länsstyrelsen den 29 juli 1884:

"Herr Bruksägaren O Mannerstråle på Stegeborg ditväntar nästa vår en person, som kan få mottaga befattningen mot 150 kr i arvode. Hellre än att poststationen indrages är han själv villig att till dess mot samma arvode mottaga befattningen från och med 1 nästa oktober".

Länsstyrelsen tillstyrkte en sådan lösning den 6 augusti 1884 i sitt brev till poststyrelsen, som tre dagar senare beslöt att kontrakt skulle upprättas med Mannerstråle. Genom flyttningen av poststationen avkortades postförarens väglängd "med några hundra fot" enligt uppgift från postmästare Möllerberg i Söderköping.

Kontraktet med Otto Mannerstråle fortsatte att gälla, ehuru han sannolikt inte längre själv svarade för postgöromålen, när den väntade medarbetaren blivit insatt i dem följande vår. Men bruksägaren lyckades få poststationens namn ändrat till namnet på hans egen fastighet, sedan han sänt nedan återgivna brev till poststyrelsen. Länsstyrelsen tillstyrkte bifall i ett brev till poststyrelsen den 24 november 1888. Namnet ändrades sålunda från Skällvik till Stegeborg med 1889 års ingång.

*Enär allt emellanåt hit till Skällvik
ankomna bref med adress till Skällvik o'
Vermdon och Skönvik nära Sundsvall, som
genom otydlig skil förveclas med Skällvik,
så vågar jag för undvikande af dessa olä-
genheter vidtänkt hemställa det namnet
i härvarande Poststation både från och med
nästa års början förändras till Stegeborg.*

Skällviks Poststation den 9 Nov. 1888.

*Otto Mannerstråle
Föreståndare för Skällviks Poststation
och egare af Stegeborg*

Poststationen flyttades åter till skolan på hösten 1893, då ett kontrakt om dess skötsel tecknades med organisten Per Gustaf Nilsson. Han innehade befattningen under 14 år, varefter följande personer har ansvarat för Stegeborgs poststation: Anna Katrina Nilsson (1907-1911), Karin Elisabet Andersson (1911-1919), Anna Kristina Pettersson (1919-1920), Karolina Vilhelmina Andersson (1920-1936), Ture Laurentius Andersson med Lilly Peterson som vikarie (1936-1937) samt Oskar Rudolf Hagström (1937-1953). Poststationen drogs in med oktober månads utgång 1953.

1875-01-01--1923-09-30
1925-10-01--1962-11-30

Västra Husby

Enligt ett brev den 10 december 1874 till länsstyrelsen i Linköping hade poststyrelsen godkänt ett kontrakt med organisten C M Falén om att vara föreståndare för den poststation som med 1875 års ingång öppnades i Västra Husby. Hans årsarvode för detta skulle vara 150 kr. Poststationen skulle visa sig vara en av de minst lönsamma och den var, som man säger, på fallrepet redan 1876, när postmästaren i Söderköping i ett brev till poststyrelsen den 13 mars redovisade utfallet under första verksamhetsåret för poststationerna i Sankt Anna och Västra Husby. Dennes brev finns delvis citerat på sid 16. I vad gäller Västra Husby anförde han i det brevet att det var "ganska önskvärt" att bibehålla poststationen, men om den ändå skulle dras in, föreslog han att postutväxlingen för kronofjärdingsmannen skulle lösas genom budskickning på lördagsförmiddagar "från detta postkontor (dvs Söderköping) till kronofjärdingsmannen inom Västra Husby; varande dock f.n. och så länge den sistnämnde är boende inom Drothems socken någon underlättad för hans postutväxling ej erforderlig, enär han, en eller flera gånger i veckan, här låter avhämta eller inlämna sin post".

Det var sålunda i första hand civilstatstjänstemännens postgång som bedömdes viktig och den detaljen löstes för Västra Husby genom fjärdingsmannens egna besök på postkontoret i Söderköping. Med andra ord var det bäddat för omedelbar indragning av poststationen i Västra Husby, men något sådant beslut fattades inte. Däremot fördes det på tal igen vid det förut nämnda sammanträdet i Linköping den 1 november 1877, då man preliminärt planlade lantbrevbäringens organisation. En statistik visade då att uppbörden i Västra Husby hade uppgått till 203 kr 1876 och till 367 kr 1877.

Västra Husby socken anmodades liksom många andra socknar att lämna uppgift till kronofogdarna om vilka personer som blivit utsedda till ombud för lantbrevbärarna för att efter poststationernas indragning kunna vara den förmedlande länken till de hushåll som inte kunde betjänas genom lantbrevbäring. Av en förteckning, daterad "Linköpings slott i Landskansliet den 10 oktober 1878", framgår att bara nio socknar hade utsett sådana kommunombud, däribland Västra Husby. Där hade lantbrukaren Henrik Victor Westerblad i Tvärdala blivit utsedd. Detta val hade gjorts under den ordinarie kommunalstämma i sockenstugan den 27 mars 1878.

Enligt protokollet uttalade "kommunalstämman sin enhälliga önskan vara, att poststationen helst måtte bibehållas, i synnerhet som det visat sig, att årsuppbörden vid denna poststation varit i ständig tillväxt och för år 1877 belöper sig icke såsom Generalpoststyrelsen uppgivit till omkring 200 kronor, utan till 359 kronor 90 öre förutom tidningsarvode och kyrkopostens förande".

Frågan om poststationens indragning omprövades och i ett brev till poststyrelsen den 5 oktober 1878 skrev länsstyrelsen bland annat, "att Konungens Befallningshavande anser det poststationen i Trehörna och Västra Husby böra bibehållas och att onsdagar och lördagar klockan nio förmiddagen bör utsättas såsom den tid då lantbrevbärarna skola avfärdas från vederbörande fasta postanstalter".

Den sista delen av citatet blev inte erforderlig för den "fasta postanstalten" i Söderköping, eftersom poststyrelsen accepterade länsstyrelsens förslag att bibehålla poststationen i Västra Husby.

Under sitt åttonde år som föreståndare för poststationen i Västra Husby skrev Falén det nedan återgivna brevet till poststyrelsen.

*Kan ej General Post Styrelsen till nästa år gifva mig
200 kr. i lön. hvarem jag förr arhællit, emar jag för
år 1874 med post 4 gånger i veckan hithills haft
150 kr., så nödgas jag härmed ödmjukligen upp
läga min befattning som föreståndare för Post stationen.
i W. Husby socken.
W. Husby den 29 September 1883
Ödmjukligen
C. M. Falén.*

Detta föranledde tf postmästare Hjalmar Lagerström i Söderköping att skriva till poststyrelsen bl a "att arvudet vid Västra Husby poststation visserligen uppgår till blott 150 kronor för år, men att de extra inkomsterna vid stationen torde belöpa sig till 50 kronor, att poststationsföreståndaren Falén, såsom en förmögen man, är oberoende av denna inkomst samt, att skolläraren A Ferb i enskilt brev till mig förklarar sig villig att emot det nuvarande arvudet 150 kronor övertaga befattningen i fråga".

Poststyrelsen skrev den 9 oktober 1883 till länsstyrelsen och informerade om Faléns uppsägning samt begärde förslag på lämplig efterträdare. Efter samråd med kronofogden i Bogsten, vilken i strid med postmästarens önskan föreslog lanthandlaren till ny föreståndare, svarade länsstyrelsen på sätt som framgår av avbildningen på nästa sida. Detta förefaller ha varit litet snopet för den tillförordnade postmästaren.

Till Kongl. General Post Styrelsen.

Med anledning af Eders skrifvelen den 9 märte
lidna blottet med anhöran om förslag å tämlig
person till Poststationsföreståndare i Mogata kyrka
efter C. M. Fulin, för Landsköpings Poststad. här
med meddelat, att Landthandlaren O. A. Hesse å han-
delstagenheten Klubbten nära Mogata kyrkas
förklarar sig villig att denna befällning sig utgåva
samt att han detta tämlig enligt Skrivförelsen i or-
den bilagda skrifvelen. Lantköpings Post i Lands-
kansliet den 5. November 1883.

På Landsköpings Poststads vägnar:
Oscar Hesse

Lanthandlaren Otto Abraham Hesse fick skriva under ett kontrakt som tillförsäkrade honom oförändrat årsarvode, 150 kr. Ett halvårs långt inhopp av Melcher Edvard Hesse följdes av tillsättning i augusti 1908 av fröken Sofia Charlotta Hesse. Poststationen var indragen under perioden oktober 1923 - september 1925. Dess slutliga öde avgjordes genom indragning med november månads utgång 1962, då den kunde ersättas med effektiv lantbrevbäring.

Mogata

Den 4 april 1897 hölls en extra kommunalstämma med Mogata församling för fortsatt beredning av den tidigare frågan "vilka åtgärder borde vidtagas för att hos Kongl. Generalpoststyrelsen söka utverka att en poststation måtte inrättas vid Mogata kyrka och att en tätare och tidsenligare postgång måtte erhållas emellan Söderköping och Börums poststation".

Under förhandlingarna utsågs en kommitté på fem personer med uppdrag att vidta erforderliga åtgärder. Vid den ordinarie kommunalstämman den 21 oktober 1897 redovisades uppdraget och man beslöt att göra ansökan till poststyrelsen via postinspektionen samt föreslå Emil Åhlin i "Minnet" som föreståndare med 100 kr i årsarvode. Däremot skulle anstå med ansökan om en tätare postgång mellan Söderköping och Börum.

Ärendet remitterades från postinspektionen till postmästaren i Söderköping. Denne tillstyrkte framställningen. Poststyrelsen beslöt redan vid föredragning den 10 december 1897 att en poststation med namnet Mogata skulle öppnas den 1 februari 1898. Handlanden August Emil Åhlin antogs till föreståndare med det föreslagna årsarvodet på 100 kr. Därmed tillfördes Mogata i postföringstidtabellen som återges nedan.

				(Denna spalt läses nedifrån och uppåt.)			
Dagar.	An- komst, kl.	Af- gång, kl.	Nymil.	Dagar.	An- komst, kl.	Af- gång, kl.	
65.							
Söderköping—Gryt—Valdemarsvik. (Från den 1 februari 1898).							
T. F.	—	8,45	0,9	Th. S.	4,0	—	
T. F.	10,0	10,15	1,2	Th. S.	2,30	2,45	
T. F.	11,45	12,0	1,1	Th. S.	12,45	1,0	
T. F.	1,45	2,45	3,1	Th. S.	10,0	11,0	
T. F.	7,0	—	—	Th. S.	—	5,45	
M. O. L.	—	8,0	1,0	M. O. L.	7,0	—	
M. O. L.	11,45	—	7,0	M. O. L.	—	3,15	

Efter August Emil Åhlns död skrevs ett kontrakt med änkefru Anna Charlotta Åhlin för tillämpning från den 1 maj 1904. Hon var länge i tjänst och fick medaljen för nit och redlighet i rikets tjänst innan hon avgick med åldersunderstöd med oktober månads utgång 1936. Det var den pensionsform som fanns för avtalsanställd personal på den tiden.

Karolina Vilhelmina Anderson övertog poststationen den 1 november 1936. Hon hade dessförinnan varit poststationsföreståndare i Stegeborg sedan den 1 april 1920. Även hon fick ta emot medaljen för nit och redlighet i rikets tjänst. Den 1 augusti 1953 övertogs poststationen an Kristina Aronsson. När poststationen drogs in med april månads utgång 1960, blev hon antagen som lantbrevbärare på linjen Söderköping-Mogata och kunde på så sätt betjäna en god del av sina äldre kunder från bilen i stället för över postdisken.

1906-05-15--1959-08-31

Skåresta

Flera namn fördes på tal innan den förenade post- och järnvägsstationen i Skåresta öppnades den 15 maj 1906. I ett brev till postinspektionen den 16 februari 1905 kallade trafikchefen för Norrköping-Söderköping-Vikbolandets järnväg platsen för *Hälla*, medan Kungl. Järnvägsstyrelsen i ett brev till poststyrelsen den 11 november uppgav att det privata järnvägsbolaget accepterat "att benämningen *Hälla*, vilken redan funnes fastställd såsom namn å en vid statens järnvägar belägen trafikplats, måtte utbytas mot benämningen *Fröberga*". Redan 11 dagar senare meddelade Kungl. Järnvägsstyrelsen i ett nytt brev till poststyrelsen att bolagsstyrelsen "på anförda skäl anhållit, att det föreslagna namnet *Fröberga* måtte å utbytas mot benämningen *Skåresta*".

Därvid blev det. På den 28 km långa delsträckan Söderköping-Gusum öppnades järnvägen för allmän trafik den 15 juni 1906 och stationsmästaren Karl Johan Gustafsson Hedin fick ansvar för den i järnvägsstationen samtidigt öppnade poststationen. Efter hans död i juli 1914 uppehölls befattningen på vakans tills Axel Leonard Gyllenhammar formellt tillsattes från den 1 oktober 1914. Denne förflyttades till Östra Husby i december 1919 och därefter ansvarade följande järnvägsanställda för samhällets postservice: Einar A Ekstam (1919-1922), Karl Oskar Karlsson (1922-1930), Harald Nathanael Andersson (1930-1940), Margit Ingegerd Helena Engstrand (1940-1942), Gösta Bertil Emanuel Engstrand (1942-1943) och Knut Rudolf Andersson (1944-1959).

Frågan om poststationens indragning hade förts på tal redan 1951 i samband med då planerat inrättande av en lantbrevbäringsringlinje Söderköping-Skönberga-Skåresta-Skälbo-Dal-Söderköping. Omorganisationen drog ut på tiden och den 31 augusti 1959 blev poststationens sista verksamhetsdag.

Birkekärr

1906-10-01--1958-03-31

Den 11 km sydliga delsträckan av Norrköping-Söderköping-Vikbolandets järnväg (NSVJ) mellan Gusum och Valdemarsvik öppnades för allmän trafik den 1 oktober 1906. Därmed var den smalspåriga (891 mm) järnvägen fullbordad. Helt planenligt öppnades samtidigt också i den mellanliggande stationen Birkekärr en poststation.

Enligt anteckningar på poststationskortet ansvarade följande järnvägsanställda för postservice i Birkekärr intill dess indragning med mars månads utgång 1958: Carl August Hallberg (1906-1925), Jakob Edvard Andersson (1925-1930), Hilma Maria Andersson (1930-1933), Anna Charlotta Johansson (1933-1935), Gunni Maria Fredrika Blomvik (1935-1948), Göta Margit Viktoria Andreasson (1948-1953) och Anna Dagny Viola Nilsson (1953-1958).

Mot poststationens planerade indragning anförde Henning Fogelstrand i Fastebo klagomål redan 1955 utan att något avseende fästes därvid.

1907-05-01--1960-04-30

Skälboö

I ett brev i december 1906 skrev ett stort antal personer i trakten av Skälboö och Fyllingarum till poststyrelsen och påtalade att poststationer hade öppnats på Vikbolandets järnväg vid dess stationer i Skåresta, Ringarum och Gusum. De ansåg att trafikanterna vid Skälboö järnvägsstation hade "kommit i ett betydligt sämre läge med avseende på postföringen än förut, då posten transporterades landsvägen, vadan vi härmed vördsamt anhålla, att Kungl. Generalpoststyrelsen behagade taga i övervägande, huruvida icke stora skäl föreligga för inrättandet av en poststation även vid Skälboö".

Sedan ärendet remitterats till postinspektionen och där fått förord beslöt poststyrelsen den 3 april 1907, att en poststation skulle öppnas i järnvägsstationen från följande månads början. Postinspektionen hade bilagt ärendet ett förslag till komplettering av tidtabellen på sätt som framgår av illustrationen.

Följande järnvägsanställda ansvarade för postservicen i Skälboö till poststationens indragning den 30 april 1960: Jakob Edvard Andersson (1907-1925), Johannes Viktor Johansson (1925-1934), Alva Johansson (1934-1939), Margit Syster Jonsson (1939-1941), Syster Kristine Jonsson (1941-1943), Margit Sofia Östenson (1943-1946), Anna-Britta Andersson (1946-1949), och Ruth Elsa Ingeborg Andersson (1949-1960).

Under tiden 1 september 1959 till poststationens indragning expedierades posten till postombudet i Hälla över poststationen i Skälboö. På grund av den korta existensperioden för postombudet är dess stämpelavtryck svåråtkomliga och högt värderade av hembygdsamlande filatelister.

*Förslag till
Tidtabell*

222.

Norrköping—Valdemarsvik.

(Från och med den 1 januari 1907.)

	7 ¹⁸	7 ²⁰		4 ²⁷	3 ²³
	4 ¹⁹	7 ¹⁸	Katrineholm	3 ⁷	7 ²⁰
	2 ³⁴	—	Linköping	5 ⁴⁷	4 ²
			Nässjö		
Pik. 402	Pik. 403				
	M. T. O.				
	Th. F. L.				
Tåg 3.	Tåg 15.	Km.			
7 ⁰	2 ³⁰	—	(Norrköping (Ö.))	1 ¹⁵	9 ²⁸
—	2 ⁴⁴	6	(203, 221, 227	1 ⁰	—
—	2 ⁴⁶	—	Kummelby	1 ²⁵	—
7 ⁴⁵	3 ⁸	16	Söderköping	1 ²³⁶	8 ⁴⁷
7 ³⁵	3 ¹³	—	Söderköping	1 ²³¹	8 ⁴⁰
8 ⁶	3 ²⁴	20	Skönberga	1 ²²⁰	8 ²⁴
8 ²⁸	3 ⁴⁵	26	Skåresta	1 ²⁴	8 ⁴
8 ³⁵	3 ⁵⁷	29	Skälboö	1 ¹⁵⁵	7 ⁵⁷
8 ⁵²	4 ¹²	35	Ringarum	1 ¹³⁶	7 ³⁵
9 ²⁴	4 ⁴⁴	44	Gusum (ej f.)	1 ¹⁴	6 ⁵⁰
9 ³⁸	4 ⁵⁷	49	Birkekärr	1 ⁰⁴⁷	6 ²⁷
9 ⁵⁴	5 ¹⁴	55	Valdemarsvik	1 ⁰³⁰	6 ¹⁰
				Tåg 16.	Tåg 6.
				Th. F. L.	
				M. T. O.	
				Pik. 403	Pik. 402

1909-02-01--1959-07-31

Andö

Vid en extra kommunalstämma med Sankt Anna församling den 2 februari 1908 antogs enligt § 1 en skrivelse till poststyrelsen med anhållan bland annat, att en poststation skulle få öppnas vid Engelholms gård och att viss justering skulle få göras av lantbrevbäringsnätet i området. Greve Gabriel Spens erbjöd sig att ta ansvar för poststationens skötsel med ett årsarvode på 75 kronor enligt ett kontrakt som skulle vara bindande till 1911 års utgång.

Framställningen remitterades på vanligt sätt av poststyrelsen och efter utredning kunde postinspektionen redovisa ärendet till poststyrelsen den 5 oktober 1908. Omorganisationen föreslogs efter justering av äskandena gå ut på att turerna på postföringen Börrum - Sankt Anna utökades från tre till fyra per vecka, att en poststation med namnet Andö skulle inrättas vid Engelholms gård, att lantbrevbärningen på linjen Börrum-Tegeltorp skulle ersättas med lantbrevbärning från Börrum över Passdal och Tegeltorp till Andö med tre turer i veckan samt att lantbrevbärningen Sankt Anna - Finnö skulle bytas ut mot lantbrevbärning Andö - Södra Finnö.

Poststyrelsen godkände förslaget och poststationen med namnet Andö öppnades med februari månads ingång 1909. Torparen Anders Johan Karlsson i Rövik fick börja fullgöra postföringen mellan Börrum och Sankt Anna fyra gånger i veckan i stället för tre turer med oförändrad turersättning, fyra kronor fram och åter. Torparen Carl Adolf Jansson i Godskär antogs till lantbrevbärare på linjen Börrum - Andö med en ersättning av kr 4:50 per tur fram och åter. För lantbrevbärningen på linjen Andö - Södra Finnö tecknades ett kontrakt med arbetaren August Alfred Sjögren på Finnö Änggård. Han fick en krona för varje tur fram och åter.

Däremot blev två postanställda efter vederbörlig uppsägning från postverkets sida av med sina åtaganden på grund av omorganisationen. Det var skomakaren Johan Alfred Svensson i Gryt, som hade ett kontrakt om lantbrevbärning på linjen Börrum - Tegeltorp samt arbetaren Sven August Östling på Finnö Backgård som hade kontrakt om lantbrevbärning på linjen Sankt Anna - Finnö. Carl Adolf Janssons åtagande speglas i den tidtabell som återges härintill på omslagets insida.

Redan några månader efter att poststationen hade öppnats, skrev dess föreståndare greve G Spens till postinspektionen och anhöll "att så fort sig göra låter få poststationen flyttad till Engelholms folkskola och bliva entledigad från poststationsbefattningen samt att folkskoleläraren Eric Lundgren måtte bliva antagen till föreståndare".

Som skäl angav Spens bl a att folkskolan låg "mera centralt för orten och att åboarna på Dahls gård med underlydande få närmare till poststation och åtnöja sig med att själva hämta posten".

Postinspektionen uppgav i ett brev till poststyrelsen den 6 augusti 1909, att berörda lantbrevbärare vid föreslagen förflyttning av poststationen fordrade förhöjning av ersättningen med 50 öre per tur. Denna merkostnad ansåg postinspektionen inte acceptabel och erinrade avslutningsvis i brevet till poststyrelsen om att

"det med greve Spens den 13 oktober 1908 avslutade kontrakt om poststationens i Andö handhavande enligt ordalydelsen är bindande för honom åtminstone intill utgången av år 1911".

Poststyrelsen fann sig vid föredragning den 10 augusti 1909 inte kunna bifalla grevens framställning. Han fick förbli "vid sin läst" hela kontraktstiden, men med 1912 års ingång måste postverket - om poststationen skulle behållas - finna sig i att ta hänsyn till lantbrevbärarnas villkor, liksom till skollärare Karl Eric Herman Lundgrens krav. Han fordrade nämligen 200 kr i årsersättning för att sköta poststationen.

Poststationen flyttades då till Engelholms skola och den då 26 år gamle folkskolläraren fick börja svinga datumstämpeln. Hans årsersättning höjdes gradvis, till 240 kr redan från den 1 juli 1915. Med lantbrevbärning i området var poststationen föga motiverad i längden och den drogs in med juli månads utgång 1951.

		63, II.			
		Börrum—Andö.			
		(Från den 2 februari 1909.)			
T. Th. L.	—	1,15	} Börums poststation (Sjögerum)..... Börums skohus..... Börums gård..... Passdal..... Tegeltorp..... Andö poststation (Engelholms gård).....	T. Th. L.	12,0 —
T. Th. L.	5,15	—		T. Th. L.	—
Infaller höig, tilläupas nodanstående tidtabell.					
T. Th. L.	—	3,15	} Börums poststation (Sjögerum)..... Börums skohus..... Börums gård..... Passdal..... Tegeltorp..... Andö poststation (Engelholms gård).....	T. Th. L.	1,20 —
T. Th. L.	7,15	—		T. Th. L.	—
Postföringen & linjen ombesörjes af åkande lantbrevbärare.					